

je s „Tomažem v Indiji Koromandiji,“ le da je tu snov bolj znana: „matjaževanje“ je bilo vedno drago ne le mladini, ampak sploh vsem, ki še hrepene. Skoro aktualna alegorija je povest o tem, „kaj se godi po svetu“. „Miš pše ico, mačka miško“ pa je nazorna slika borbe za obstanek, kjer veliki jedo manjše; z dodanim moralizujočim obratom, češ da človek ne sme odlašati z delom do drugega dne, je avtor dogodke zaokrožil. Kot epska slika sama na sebi bodo delovali „Turki na Ptujski gori“, kot romantična slika še posebe „Zarja in Solnčica“. Vemo, da otroci radi čitajo čudovite zgodbe o zakletvah in drugih metamorfozah, kakor jih vidimo v „Bratih in sestri,“ v „Sestri, zakleti v ribo“ in v „Junaški Vidi,“ a za odraslega so take povesti brez cene, dokler ne najde v njih vsaj alegorno skritega motiva o vsegamogočnosti ljubezni ali česa sličnega. — Izven okvira povesti je to, kar babica pripoveduje o nekdanjem koledovanju in jurijevanju, a zato še ni odveč, zakaj današnja najmlajša generacija se more o tem poučiti le iz knjig.

Naša sodba o smeri in značaju babičinega pripovedovanja je torej ugodna. Knjiga bi se pa končavala lepše, ko bi tista zadnja stran („Ptiček-slaviček“) bila prazna, lepša za pogled in za stvarni efekt, ki ga brez potrebe ubija nepotrební dovtip zadnjega stavka. — Ne maram za tistimi ocenjevalci, ki pri vsaki slovenski knjigi iztikajo za slovniškimi in stilističnimi istinitimi ali dozdevnimi hibami, vendar si ne morem kaj, da bi Fleretu ne očital, zakaj rokopisa v tem oziru ni bolj pogladil in popravil. Tudi korektura tiska ni bila natančna.

Dr. Fr. Ilešič.

Gruden dr. Josip, Zgodovina slovenskega naroda. 4. zvezek. Izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1914. V. 80. str. 529—688.

Četrty zvezek Grudnove zgodovine obsega poglavja o prikloplitvi čeških, ogrskih in hrvatskih dežel Habsburžanom, o Ogrskih Slovencih, o bojih s sultanom Solimanom in o Ivanu Kacijanarju, o uskokih in o Vojaški krajini, o vzrokih in pričetku luteranstva, o Trubarju, Urbanu Tekstorju, Vergeriju, protestantskem slovenskem slovstvu, o boju deželnih stanov za protestantizem, o organizaciji protestantske cerkve in šolstva, o vplivu protestantizma na katoliške razmere in sektah štihtarjev in skakačev. — Z isto marljivostjo in pridnostjo kot pri prvih treh zvezkih je nabral dr. Gruden tudi za četrty zvezek obilico raznovrstnega gradiva in zanimivih zgodovinskih posameznosti. To drobno gradivo dela spis zanimiv, zakriva pa obenem pomanjkanje širšega obzorja in pomanjkanje poudarjanja narodnostne ideje. Zadnje pogrešamo tem težje, ker je delo namenjeno najširšim slojem in ima probujati tudi našo narodno zavest. Te svoje naloge se je pisatelj sicer v prvem zvezku zavedal in jo tudi krepko poudarjal, toda sedaj jo je nadomestil s podčrtavanjem edino le verske ideje. Zlasti se to čuti pri poglavju o protestantizmu. Res je sicer katoliškemu duhovniku težko drugače pisati o zaničevanem lutrovstvu, toda risati dobo tako enostransko in tako omalovaževati pomen protestantskega slovstva, kot se je zgodilo to v tej knjigi, je vendar prehudo. V celem zvezku je najlepše in najbolj zanimivo obdelal poglavje o Ogrskih Slovencih.

—z—

Savremenik. Mjesečnik Društva hrvatskih književnika u Zagrebu. Godina IX. 1914. 40. 507 str. Celoletno 12 K.

Zadnjih pet številčk tega letnika je izšlo vsled vojnih dogodkov skupno kot en obsežen zvezek, skoro knjiga. Najsi ima kdo o urednikovih umetniških nazorih ali o njegovi uredniški marljivosti te ali one misli, tajiti pa vsekakor ne more, da ima dr. Vizner-Livadić s svojim listom srečo: „Savremenik“ je po obsegu in po vsebini pač prvi jugoslovanski list. Od Ogrizovića do Tresića, od Zofke Kvedrove do